

STORTINGET

Representantforslag 44 L

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Torgeir Knag Fylkesnes

Dokument 8:44 L (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Torgeir Knag Fylkesnes om klargjøring av naturmangfoldlovens nødvergerett

Til Stortinget

Bakgrunn

Representantene bak dette forslaget mener rovdyrene har sin helt naturlige plass i norsk natur. Forslagsstillerne ønsker et fortsatt sterkt vern av rovdyrene og vil ha levedyktige bestander av rovdyrene. Men naturmangfoldlovens nødvergeparagraf (§ 17) er i dag ikke tydelig nok til å sikre en rettferdig behandling i domstolene av personer som handler i nødverge for å beskytte sine dyr. Forslaget fremmes for å få en klargjøring av nødvergeretten og endring av rettspraksis ved behandlingen av nødvergesaker i forbindelse med avlivning av rovdyr.

Den 25. august 2023 ble det avsagt dom i Frostating lagmannsrett hvor en reieneier ble dømt for å ha skutt tre bjørner. Bjørnene hadde drept rein i reinflokken, og tingretten og lagmannsretten holdt det for sikkert at de kom til å gjøre det ganske snart igjen.

I dommen fra lagmannsretten står blant annet følgende (forslagsstillernes understrekning i teksten):

«Situasjonen før A skjøt de tre bjørnene søndag 22. mai 2022 er oppsummert slik på side 11-12 i tingrettens dom:

‘I dette tilfellet hadde bjørnene oppholdt seg i kal-

vingsområdet over flere dager og tatt reinkalver. Bjørnene ble på ettermiddagen/kvelden 20. mai 2022 jaget med seks snøscootere over en lang strekning. Dette var så utmattende for den ene bjørningen at den måtte kjøres etter med scooter. Det ble etablert vakthold ved Kjerdelsfjellet den aktuelle kvelden og natten. Før A dro fra stedet, tente han opp en varde for at bjørnene skulle forstå at det var mennesker på stedet. Til tross for foranstaltningene, gikk binna og to av bjørningene umiddelbart tilbake til kalvingslandet. Allerede 21. mai 2022 var de i kalvingslandet og fortsatte å jakte og drepe rein. Når A påtraff bjørnene 22. mai 2022 på toppen av Kjerdelsfjellet, lå de og spiste på reinkalver. Tingretten legger til grunn at bjørnene ikke var redde for mennesker og at de ville ha kommet tilbake til kalvingslandet om de også var jaget bort på nytt.

Da tiltalte skjøt bjørnene 22. mai 2022, hadde det gått mellom tre kvarter og en time fra bjørnene lå og spiste kalver. På gjerningstidspunktet lå bjørnene i lia og hvilte seg. Tingretten legger til grunn som sikkert at bjørnene i løpet av kort tid og senest innen noen få timer, igjen ville ha jaktet og drept rein.’

Det framgår av tingrettens dom at det var en reinflokk ca. 300 meter unna da A skjøt bjørnene, at det var mye rein i fjellsiden og på myrene, og at det totalt var ca. 1 000 rein i området. Før A sammen med andre reieneiere jaget bjørnene bort fra kalvingslandet 20. mai 2022, hadde han per telefon søkt Miljødirektoratet om tillatelse til skadefelling av bjørnene, men fått muntlig avslag. Tingretten har lagt til grunn at A skjøt for å drepe bjørnene, og han var klar over at bjørn er et totalfredet dyr.

Det framgår av tingrettens dom at det per 20. mai 2022 var funnet ti kalver som var drept av bjørn, og at det etter at bjørnene var skutt 22. mai 2022 ble funnet ytterligere fire kalver som var drept av bjørn. Samtidig vurderte oppsynsmannen fra Statens naturoppsyn (SNO) at det trolig lå flere drepte dyr i området som ikke var funnet. Det ble blant annet observert flere simler som var igjen i området og lette etter kalvene sine. Ifølge tingrettens dom er det påvist at bjørnene hadde drept omkring 16 reinkalver i perioden de var i kalvingslandet.»

I naturmangfoldloven § 17 står i dag blant annet følgende (forslagsstillernes understrekning i teksten):

«Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eierne, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe.»

Både tingretten og lagmannsretten diskuterer begrepet «umiddelbart forestående». I dommen fra lagmannsretten står det:

«Slik lagmannsretten forstår ordlyden, forarbeidene og Høyesteretts kjennelse, må vilkåret om 'pågående eller umiddelbart forestående angrep' forstås slik at angrepet enten må være i gang, eller at angrepet må være i ferd med å skje. Fare for framtidig angrep gir ikke grunnlag for nødverge.

Lagmannsretten forstår tingrettens flertall på side 12 i dommen slik at viltets konkrete atferd må vise at det nå nærmer seg et angrep innenfor et kort tidsperspektiv for at angrep kan sies å være umiddelbart forestående. Lagmannsretten er enig i dette. Det er ikke tilstrekkelig at det er på det rene at viltet vil angripe i nær framtid, så lenge viltets atferd ikke viser at det er i ferd med å angripe.»

Så på tross av at lagmannsretten la til grunn at et nytt angrep kom til å skje, mente de at reineieren ikke kunne frikjennes, fordi de ikke definerte angrepet som «umiddelbart forestående».

Forslagsstillerne mener derfor at ordlyden i naturmangfoldloven § 17 må endres, slik at man kan bli frikjent i saker hvor det er overveiende sannsynlighet at et angrep vil skje i nær framtid, slik lagmannsretten selv erkjente at var tilfellet i denne saken.

Forslagsstillerne mener en slik endring er viktig for å sikre rettssikkerheten.

Klima- og miljødepartementet fremmet i Prop. 90 L (2019–2020) forslag til endringer i naturmangfoldloven § 17 andre ledd om nødverge til forsvar for bufe mv. Stortinget vedtok 19. juni 2020 endringer i bestemmelsen i tråd med departementets forslag, jf. Innst. 305 L (2019–2020). Bakgrunnen for lovendringen var blant annet en høyesterettsdom fra 2014 som reiste spørsmål om hvorvidt nødvergebestemmelsen slik den da lød, var i tråd med lovgivers intensjon, og et ønske om å bringe nødvergebestemmelsen i samsvar med Bernkonvensjonen.

Flere saker fra den senere tid har vist at nødvergebestemmelsen ikke gir det nødvendige rom for straffritt å kunne forsvare sine reinflokk og sine beitedyr mot rovdyrangrep. Det er eksempler på strenge fengselsstraffer for eiere som i slike situasjoner har felt fredet rovvilt, til tross for at alle handlingsalternativ som skremmeskudd, flytting og bortjaging av rovviltet var prøvd, og

hvor det var på det rene at flere dyr ville bli drept av rovviltet uten slik felling. Også søknader om skadefellings-tillatelser er blitt avslått.

Det er forslagsstillernes syn at dagens retts- og forvaltningspraksis strider mot den alminnelige rettsfølelse. Denne praksisen oppleves også som støtende for dyreeiere som har som hovedoppgave å beskytte sine dyr mot farer, jf. dyrevelferdsloven § 24. Forslagsstillerne mener dagens lov slik den praktiseres, ikke harmonerer med de grunnprinsipper vår dyrevelferd bygger på.

Forslaget til endring i naturmangfoldloven § 17 annet ledd om nødverge vil skape en bedre balanse mellom hensynet til å sikre nødvendig vern av de rovdyrbestander Stortinget har vedtatt man skal ha i Norge, og hensynet til dyrevelferden, reindriftsinteressene og beitenæringen.

Bernkonvensjonen stiller i artikkel 9.1 strenge krav til felling av fredet rovvilt, og rett til nødverge stiller som absolutt forutsetning at ingen andre tilfredsstillende løsninger foreligger. Tilsvarende krav gjelder i dag for nødverge etter norsk rett og videreføres i dette forslaget.

Dagens nødvergebestemmelse stiller krav om at avlivning bare kan skje straffritt

«når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep [...]».

Rettspraksis har vist at dette er forstått som at et angrep må være i gang, eller at angrepet må være i ferd med å skje. Det er ikke ansett tilstrekkelig til at nødverge foreligger, at det er på det rene at viltet vil angripe i nær fremtid. Det er heller ikke ansett tilstrekkelig at rovviltet allerede har tatt dyr og vil ta flere dyr innen få timer. Avgjørende for rettsapparatet har vært at et nytt angrep da verken er «pågående» eller «umiddelbart forestående», og fellingen er dermed ansett som straffbar etter gjeldende rett.

Det er forslagsstillernes syn at dette er en for streng definisjon av når en nødvergesituasjon foreligger. Hvorvidt det foreligger en situasjon som gir rett til å avverge et rovdyrangrep på husdyr ved å avlive rovdyyret, vil måtte bero på en samlet vurdering av den situasjonen som foreligger. Her vil tidsmomentet knyttet til avvergingen og angrepet være et sentralt element. Lovens uttrykk «pågående angrep» eller «umiddelbart forestående» innebærer ifølge departementet i Prop. 90 L (2019–2020) kapittel 4.5

«[...] en kodifisering av Høyesteretts tolkning av vilkåret 'under direkte angrep'».

Det er forslagsstillernes syn at tidsmomentet alene ikke kan være avgjørende for hvorvidt det foreligger en nødvergesituasjon. Så bokstavelig som «umiddelbart forestående» er fortolket, må det konkrete angrepet nærmest være synbart og rovdyyret være i ferd med å an-

gripe for at man skal kunne konstatere en nødvergesituasjon.

Det er åpenbart at det vil kunne oppstå situasjoner hvor en dyreeier med stor sikkerhet kan anta at et rovdyrangrep vil finne sted, selv om et konkret angrep verken er igangsatt eller er i ferd med å skje. Bufe og tamrein er en naturlig del av rovviltets næringsgrunnlag.

Fordi store rovdyr er fredede arter i Norge, kan imidlertid dette naturgitte utgangspunktet ikke være nok til at dyreeier uten videre straffritt kan beskytte sin buskap ved å avlive rovviltet. Det må derfor foreligge konkrete holdepunkter for at et rovdyrangrep er nær forestående og bare kan avverges ved felling av rovviltet. Slike holdepunkter kan for eksempel være nærheten til husdyr eller tamrein, rovviltets konkrete atferd, om angrep allerede har skjedd, om skremmeskudd eller bortjaging ikke har virket, antall forsøk og intensitet på andre avvergingsmetoder osv.

Etter forslagsstillernes syn vil det foreligge en nødvergesituasjon dersom det etter en totalvurdering av situasjonen og relevante omstendigheter kan konstateres at det er overveiende sannsynlig at et angrep er nær forestående. I slike situasjoner er det forslagsstillernes syn at dyreeier, eller den som opptrer på hens vegne, straffritt bør kunne forsvare tamrein, bufe mv. ved å avlive rovviltet før et angrep igangsettes.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Vedtak til lov

om endring i naturmangfoldloven

I

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endring:

§ 17 andre ledd skal lyde:

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående angrep på tamrein, bufe, gris, hund og fjørfe, eller når det er overveiende sannsynlig at slikt angrep er nær forestående.

II

Loven trer i kraft 1. april 2025.

14. januar 2025

Lars Haltbrekken

Kirsti Bergstø

Birgit Oline Kjerstad

Ingrid Fiskaa

Grete Wold

Torgeir Knag Fylkesnes

